

Hürol, Y. (2009) “Mimarlar Odası, DİMP’te Politika ve Etik.” http://www.dimp.org/index.php?option=com_content&task=view&id=374&Itemid=126 (used on 2.1.2010)

MİMARLAR ODASI, DEMOKRASİ İÇİN MİMARLAR PLATFORMU’NDA POLİTİKA VE ETİK

Yonca Hürol
Doğu Akdeniz Üniversitesi

Bu çalışmanın amacı Mimarlar Odası bünyesinde yürütülmekte olan iş ve eylemlerin politik-etik özelliklerini tartışmak için bir zemin hazırlamaktır. Bu amaçla, önce genel olarak hangi tür politik ve etik yaklaşımların mümkün olabileceği tartışılmış, sonra mimarlığa yönelik olarak yapılmış olan birkaç politik ve etik içerikli araştırma incelenmiş, ve son olarak da Mimarlar Odası genelinde ve özellikle de Demokrasi İçin Mimarlar Platformu’nun bakış açısıyla üretilen iş ve eylemler bu bağlamda değerlendirilmeye başlanmıştır.

POLİTİKA KAVRAMLARI VE ETİK

Mimarlar Odasının politika ile ilişkisi konusunda pek çok ciddi tartışma yapılagelmektedir. Ben bu konudaki bütün tartışmalara politikadan ne anladığımızı söyleyerek başlamamız gerektiği inancındayım. Bırakın Mimarlar Odası gibi çeşitlilik içeren bir kitlesi olan bir kurumu, şahsen kendimizin politika ile ilişkimizi tartarken dahi öncelikle politikadan ne anladığımızı açıklığa kavuşturmak zorundayız.

Çıkar ilişkilerinin atbaşı yarıştığı, soluksoluğa ve kapış kapış bir ilişkiler dünyasını mı kastediyoruz politika dediğimizde, yoksa insanların eşitliği kardeşliği gibi daha şairane duyguların önderlik ettiği bir insanlık durumunu mu kastediyoruz? Aradaki fark çok açıktır, ve hani neredeyse bu iki politika kavramının birbirlerine kutupsal olduklarını bile söyleyebiliriz. İlki daha hesapçı, kabul edilmiş belli yöntemleri olan ve rejim ile entegre olmuş bir politik eleştiriyi mümkün kılarken, ikincisi bu gibi yöntemlere daha tereddütle yaklaşılan, insani duyguları gözardı etmeyen ve dışsal eleştiriye daha yatkın bir politika görünümü verir. Aslında aralarındaki fark teori ve pratik arasındaki farktır. Hesapçı ve çekişmeci olan yaklaşım politikanın pratiğidir, ve neredeyse onun zıddı ve eleştirisi olan yaklaşım ise teoridir. “Kuramın eylemden en çok farklılık gösterdiği bilim siyasettir.”¹

Birer birey ve de toplumsal varlık olarak bizler, her iki politik yaklaşımı da aynı anda olmasa dahi, yani münavebeli olarak, birlikte yaşarız. Hem çıkar ilişkilerimiz vardır, ve bir gruba ait olmak bu çıkar ilişkileri konusunda çoğunluk tarafından ihtiyaç duyulan bir güvencedir. Hem de benimsenen toplum hangisi ise onu daha insancıl bir konuma taşıyacağına inandığımız eleştirilerimiz, hani nerede ise tinsel diyeceğimiz inançlarımız vardır. Siyasilerin söylemleri bu gibi eleştiriler ile örtüşür gibi görünmekle birlikte, eylemleri ile söylemleri arasındaki fark çoğu kez tüm çıplaklığına rağmen unutulur.

Durum bu iken, bu iki politika kavramından hangisi daha önemlidir diye sormak ve bir tercih yapmak insani yönlerimizden birinden biranda vazgeçmeye hazır olduğumuz anlamına gelir.

İki politika kavramı, psikoloji dalı içerisinde de sosyal ve bireysel psikoloji kavramlarıyla karşılığını bulur. Sosyal psikoloji daha çok farklılıkları önplana çıkarır ve insanın başkalarına oranla bir kimlik kurgulamasına önyak olur. Bireysel psikoloji ise çoğunlukla benzerlikler üzerinden, daha barışçıl, daha dostane, ve belki de daha sanatsal diyebileceğimiz bir dünya kurgusuna imkan tanır. Dolayısı ile bir birey için dahi bunlardan hangisinin ne zaman geçerli olabileceği bilgisi, ya da isterseniz duygusu diyelim, çok değerlidir.

Farklı düşünme biçimleriyle örtüşen bu politika ve psikoloji kavram çiftlerine karşılık gelen yine özünde farklı iki etik kavramı da vardır. Bir yanda çıkar ilişkilerinin önceden saptanmış ve üzerinde anlaşılmış kurallara göre yürütülüp yürütülmediğini tartışan bir etik ve hukuk, diğer yanda ise tüm bu oyuna daha tinsel boyutu ileⁱⁱ yaklaşan, şiirsel ve teorik bir etik. Öte yandan bu iki politika kavramının biribirine olan gereksinimi özellikle incelenmesi gereken bir etik konusudur. Teorisi olmayan bir politik pratik nasıl bir şeydir? Ya da pratiği olmayan bir politik teori neye benzer? Yani nerede ise kutupsal diye tanıttığımız bu kavram çiftlerinin örtüşmesi arzu edilir aslında.

Bu ikilik iki ayrı dünyanın biraradalığı ile de örtüşür. Bir yanda çıkar ilişkilerinin bir hukuk çerçevesinde düzene koyduğu dünya, diğer yanda ise hukuk düzenine girmeye gücü yetmeyenlerin dünyası; A.Badiou'nun deyiimi ile "atık" ve dışlanmışlardan oluşanların dünyası ki,ⁱⁱⁱ "dünyada son bir dilenci dahi kalsa şiir devam edecektir."^{iv}

Meslekler bağlamında politikadan veya etikten sözedildiğinde, bu kavramların teori ve pratik bağlamlarında gösterdikleri ikilik genellikle gözardı edilir, ve bu kanatlardan bir tanesi basitçe (ve genellikle duygusalca) ihmal edilir. Olmaması istenen bu fark sanki gerçekten de yokmuş gibi davranılır.

MİMARLIK TEORİSİNDE POLİTİKA VE ETİK

Mimarlık pratiğinden yola çıkarak üretilen politik ve etik içerikli teorilerde hangi kavramların tercih edildiğini anlamak için K. Nesbitt'in 1996 yılında düzenlemiş olduğu ve içinde "mimarlıkta politika ve etik" konulu bir bölüm de bulunan antolojiden yararlanacağım.^v Bu bölümdeki makaleler 1975 ile 1993 yılları arasında yazılmış.

Bu makalelerden ilki, K. Harries'in 1975 tarihli ve "Mimarının Etik Fonksiyonu" (The Ethical Function of Architecture) isimli makalesi. Harries, topluluk duygusunun ve yer duygusunun yok olduğundan şikayet ediyor. Ona göre, içinde yaşadığımız dünyada mesken tutabilen cisimleşmiş kişisellik (embodied self) kavramının karşısında saf düşünen öznenin (pure thinking subject) belirleyici bir konum almış olması, yer duygusunun yok olmasının en önemli sebebidir. M. Heidegger'e referans veren Harries açık bir biçimde terciğini daha çok teoriden ve şiirsellikten yana koymasına rağmen

konunun politik boyutu örtük kalmakta, ve bireyselleşme topluluk duygusu da birbirine karışmaktadır. Öte yandan şiireselliğin karşısına koyduğu saf düşünen öznenin pratik dünyadaki iş-bitirici özne olduğu yeterince açık değildir. Harries'e göre sözkonusu düşünen özne bir tür yersiz yurtsuz göçebedir, ve açıktırki o da farklı bir dünya özlemi çeken bir kişiymişçesine şiireselleştirilmiştir.

İkinci makale, D. Ghirardo'nundur, 1984 tarihli ve "Hilekarlığın Mimarisi" (The Architecture of Deceit) ismini taşır. Ghirardo mimarlığın bir hizmet mi yoksa bir sanat mı olduğunu tartışır. Ona göre mimarlık en son stillere uygun metalar üreten bir sanat (consumet commodity in the latest style) olmamalıdır. Tersine mimarlık, eleştirel yaklaşımlara açık olmalı, ve aynı zamanda da mimarlık alanını daraltmayan bir yaklaşımla üretilmelidir. Alanı daraltmama talebine rağmen Ghirardo'nun yaklaşımı, politik teorisinin karşısında mevcut mimarlık pratiğini –özellikle de konut üretimine dayalı mimarlık pratiğini- öne çıkaran bir yaklaşımdır.

Ghirardo'nun bu yaklaşımı, aynı kitabın farklı bir bölümünde yer alan R. Magurauer'in 1986 tarihli ve "Derrida ve Ötesi" (Derrida and Beyond) isimli mükemmel makalesini okuyunca iyice açıklık kazanır. Magurauer, Derrida düşüncesini mimarlığa uygulayanları pratikten bakarak eleştirmesine rağmen, onların ne yapmaya çalıştıklarını da çok iyi anlamıştır. Ona göre Derrida'nın dekonstrüktif yaklaşımını benimseyenler mimariye teorik yaklaşmaktadırlar, pratik değil. Mimarlık diline eleştirel yaklaşmakta ve mimarlık düşüncesine yepyeni boyutlar eklemektedirler. Ancak teori düzleminde son derece yararlı olan bu üretkenlikleri, pratiğe dönüştüğünde maksadının dışına çıkmaktadır.

Kitabın politika ve etik ile ilgili kısmında yer alan üçüncü makale, P. Bess'in 1993 tarihli ve "Toplumculuk ve Duygusalılık: Mimarlıkta Etiğe İki Rakip Bakış Açısı" (Communitarianism and Emotivism: Two Rival Views of Ethics and Architecture) isimli makalesidir. Bu makalede Bess, Aristoteles'in toplumsalcılığı ile Nietzsche'nin bireyciliğini karşı karşıya getirir ve ilkinin savunur. Ona göre toplumlar hızla bireyselleşme akımına kapılıp atomize olmaktadır, ve bu da yer duygusunun önemsenmediği bir mimarlık türünün ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak herşeye rağmen toplumda henüz bireyselleşmemiş topluluklar mevcuttur, ve mimarların hiçolmazsa onlar için yer duygusu olan projeler üretmeye devam etmeleri gerekir. Bess'in toplumsalcı mimarisi çıkar gruplarından oluşan topluluklara şiiresel yaklaşmakta, ve söylemlerinin pratikleri ile örtüştüğü bir samimiyeti önvarsaymaktadır.

Dördüncü ve son makale W. Mc Donough Architects'in yine 1993 tarihli "Tasarım, Ekoloji, Etik ve Şeylerin Yapımı" (Design, Ecology, Ethics and the Making of Things) isimli makalesidir. Bu makale öncekilerden çok farklıdır, çünkü mimarlığın doğaya yaptığı uzun süremliler etkilerin gözönüne alınması gerektiğini savunur, ve sürdürülebilir (sustainable) ve ekolojik bir yaklaşım önerir. Bu, mimarlıkta politika konusuna daha çok bilimsel teorik bir yaklaşım olmakla birlikte başarılı uygulamaları da giderek yaygınlaşmaktadır.

Mc Donough Architects'in yaklaşımı ile aynı kategoriye girebilecek bir diğer politik yaklaşım da mimarlıkta toplumsal-cinsiyet konusuna eleştirel yaklaşımdır. Aynı kitapta,

“politika ve etik” bölümünde olmasa da, “feminizm ve toplumsal cinsiyet” başlığı altında D.I. Agrest’in “Dışarıdan Mimarlık: Beden, Mantık ve Seks” (Architecture from Without: Body, Logic and Sex) isimli makalesi de eleştirel yaklaşımın bu boyutuna örnek gösterilebilir. Agrest’e göre mimarlık genel olarak cinsel ırkçılığı körüklemektedir.

Sürdürülebilirlik, ekoloji ve toplumsal-cinsiyet içerikli eleştirel yaklaşımlara özür lüelerin, çocukların, ezilen ve sömürülen insanların, hayvanların vs. haklarını savunanların yaklaşımları da eklenerek çember bütünlenebilir. Ancak unutulmaması gerekir ki, bu yaklaşımlar birbirlerine referans vermeyip sadece kendi bakış açılarını ön plana çıkardıkları sürece eleştirel yaklaşımları marjinal kalacaktır.

Açıktır ki, mimarlık teorisi bünyesindeki politika tartışmalarında kavramın ikili doğası ve bu ikiliğin önemi pek de gözönüne almamıştır. Kullanılan politika kavramları, çoğunlukla belli başlı felsefelerden doğrudan ödünç alınmış, ve onlar dışındaki politik bilgiler genel olarak gözardı edilmiştir. Pratikteki mimari uygulamalarda, sanki benimsenen politik teori dışındaki daha başka politik teorilerden birine bütünüyle uygunlanmışçasına eleştirilmiştir. Ayrıca, önerilen teorik politikalar şiirsel bir etik ile ilişkili olmasına rağmen, mimarlık pratiğine yönelik eleştiriler, oyunun kuralları türünden pratik bir etikten kaynaklanmazlar.

Bu makaleler arasında bireyin politika yapabileceği türden bir şiirsel yaklaşıma da hiç rastlamıyoruz. Oysa felsefe içerisinde bunun çok tanınmış ve uygulanmış örnekleri vardır. Bunlar arasında H.Arendt’in kişi yalnız ve baskı altında kaldığında devreye girmesi gerektiğini düşündüğü politik ve etik açılımları olan “persona”^{vi} kavramı sayılabileceği gibi, T.W. Adorno’nun eleştirel birey kavramı da sayılabilir. Adorno’ya göre sözkonusu birey toplumdaki genelgeçer değerlerden farklı birtakım değerleri benimsemiş ve özellikle de sanat aracılığıyla eleştirel olabilen bir bireydir. Adorno’ya göre topluma uyum sağlamak değil, tersine, bu tür bir eleştirelilik, bireyin en önemli sorumluluğudur.^{vii}

MİMARLAR ODASINDA VE DEMOKRASİ İÇİN MİMARLAR PLATFORMU BÜNYESİNDE POLİTİKA VE ETİK

TMMOB Mimarlar Odası, -toplumla tarihi ilişkisini unutsak dahi- çok farklı çıkar gruplarının olduğu kadar çok farklı meslek pratiklerinin ve kişiliklerin birarada temsil edildiği bir kurumdur. Politikaya teorik ve pratik yaklaşımlardan herhangi birinin seçilip tümü ile onun boyunduruğunda hareket edilmesi, çoğulcu ve demokratik yaklaşımın indirgenmesi anlamına gelecektir. Günümüz Mimarlar Odası’nın politik mücadele kulvarlarına şöyle bir bakış, her iki politika kavramının da –tıpkı bir bireyde olduğu gibi- soluk soluğa ve at başı yarıştığını, içiçe geçtiğini göstermektedir.^{viii}

Bu kulvarlardan ilk akla gelen Mimarlar Odası’nın uzun süremlî **kent mücadelesidir**. Hiç düşünmeksizin yaşanan çıkar mücadelesinin topluma zarar vermesini önlemek için bu çıkar ilişkilerini anlamak, eleştirmek, ve toplumla paylaşmak zorundadır Mimarlar Odası. Bu kent mücadelesi çok güçlü ve toplum tarafından da kabul edilmiş bir söyleme dayanır.

Bu açıdan bakıldığında, kent mücadelesi pratik bir politika ve etikten yola çıkarak mevcut pratikteki düzensizlikleri hedef almakta ve yine pratik çözümler önermektedir.

Mimarlar Odası, **Avrupa Birliği ve globalleşme ile ilgili yasal süreçleri** de takip etmek ve bu süreçlere katkı koymak zorundadır. Bu gibi değişiklikler hızla ve çok yakınımızda olup bitmektedir. Gözardı edilmeleri hem toplumda hem de oda üyeleri arasında önemli kayıplara neden olabilir. Yinede bu çalışmaların ardındaki politik bakış açısı kent mücadelesi bakış açısı ile aynı değildir. Avrupa Birliği ve globalleşme hedeflerinin ardındaki teorik söylem genellikle bir tercihten kaynaklanmaktadır. Kendilerinin birer hedef olarak benimsenmesinden ziyade, genellikle demokratik bir Türkiye'ye erişmenin bir diğer yolu olarak görülmeleri nedeniyle kabul görmektedirler. Bir anlamda kötünün iyisinin tercih edilmiş olması, arkalarındaki politika kavramının zayıflığına olmasa bile farklılığına işaret eder. Bu farklılık, kötünün iyisinin tercih edilmiş olduğunun hiçbir zaman akıllardan silinmemesi gereğinden kaynaklanır. Bir diğer farklılık da bu çalışmaların yer aldığı pratik politik düzlemin farklılığıdır. Bu çalışmalar, sankide mesleki denetim çalışmaları ile birlikte yine pratik ağırlıklı daha başka bir etkinlikler grubuna girermiş gibi görünmelerine rağmen, henüz pratiğe geçmemiş bir uygulamanın etiğinin ve hukukunun kurulmasına dairdirler. Kötünün iyisinin tercih edilmişliği ve henüz pratiği olmayan bir uygulamanın hukuk ve etiğinin oluşturuluyor olması, bu uygulamalara yöneltilebilecek etik içerikli soruları da belirlemektedir.

Öte yandan Mimarlar Odasının pek de adını koymaksızın ama genel olarak, yıllardır ve çeşitli vesilelerle sürdürdüğü **nitelik tartışmaları** vardır. Mimarlar, bir sorunları olduğunda o soruna mimarlığı düşünürmüşçesine yaklaşmaya genel olarak eğilimlidirler. Bu yüzden sıklıkla, özellikle de her genel kurul öncesinde, ya da örneğin çocuk ve mimarlık komisyonu toplantılarında, kendimizi mimarlıktan ne anladığımızı ve bunun farklı konulara nasıl applike edilebileceğini tartışırken buluruz. Ya mimarlığın pratik süreçlerini oda pratiğine yaklaştırmaya çalışıyoruzdur, ya çocuk ve mimarlık türü çalışmaları neden mimarların yaptığı ama diğer meslek gruplarında bu gibi çalışmaların yapılmadığını sorguluyoruzdur. Bu gibi durumlarda buram buram eleştiriler ve nitelikli mimarlık özlemi sarar ortamı. Üstelik mimarlık alanının genişliği nedeni ile bu gibi nitelik tartışmaları hem bilimsel hem de sanatsal açımlar içerirler. Yani hem pratik hem teorik açımları çok yönlü ve zengindir. Nitelik, üzerinde bilimsel ve felsefi olarak çalışılan güncel bir konu olma özelliğini hala korumaktadır.^{ix} Ancak mimarlık pratiğinin farklı konulara, örneğin Oda'nın yönetimine uygulanması, farklı bir pratikten, hatta kimi zaman farklı bir alanın teorisinden hareketle ikinci bir pratiğe yön vermek anlamına gelebilir. Bunun çok yaratıcı sonuçları olabileceği gibi, son derece yanıltıcı da olabilir.

Sürdürülebilir ve ekolojik mimarlık, yaşlılar ve mimarlık, engeliler ve mimarlık, yoksullar ve mimarlık çocuk ve mimarlık, savaş ve mimarlık, evsizler, ezilen toplum kesimleri ve mimarlık gibi tartışmalar da Mimarlar Odası, Demokrasi İçin Mimarlar Platformu bünyesinde sürdürülmektedir. Örneğin 2007 yılında yapılan **Toplumsal Hareketler Forumu**, köylülerin gelip ciddi çevresel sorunlarını (maden ocakları, taş ocakları, nükleer santraller vs gibi) tartıştıkları ve kent içinde dışlanan kesimler (örneğin evleri istimlak edilip kendilerine yeni yer gösterilenlerin) ile kadınların birlikte temsil edildiği iki gün süren bir forumdu. Sonucunda ortak bir manifesto ve birlikte götürülecek

bir eylem planı elde edildi. Tüm bu tartışmaların mekan bağlamında ve Mimarlar Odası bünyesinde örtüşmesi Oda için çok yönlü bir politik bakış açısının önemini açıkça sergilemekteydi. Bu forumda, farklı toplumsal kesimlerin ayrı ayrı değil de birlikte bir eylem gerçekleştiriyor olması, farklı pratiklerden kaynaklanan politik eleştirilere şiirsel bir politik-etik eleştirinin de eşlik ettiğinin açık göstergesidir.

Yine Demokrasi İçin Mimarlar Platformu bakış açısıyla Mimarlar Odası'nda 2006 ve 2007 yıllarında iki **Pro-Fikir (kent düşleri) Öğrenci Yarışması** gerçekleştirildi: Ulucanlar Cezaevi, ve Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nün yeniden işlevlendirilmesi ve tasarıma açılması. Her iki yerleşke de toplumsal hafızada kuvvetle yer etmiş olaylara yataklık etmiş mekanları kapsıyordu. Bu bakımdan geçmişte yaşanmış olumlu ya da olumsuz politik pratiklerin şiirsel izlerini taşıyorlardı da diyebiliriz. Bu yerleşkelerin yok edilmesi ya da geçmişten kaynaklanan anlamlarını gözardı eder bir biçimde yeniden işlevlendirilmeleri önlenmek istenmiş ve her iki konuya da bugünden doğru bakılması öngörülmüştü. Yarışma süreçleri de birer festival havası içinde geçti. İlgili insanlar birbirleri ile gerçek mekanlarında tanıştılar, görüşlerini paylaştılar. Kazanan fikirlerin herhangi bir biçimde hayata geçirilip geçirilmeyeceği henüz belli olmamasına rağmen, çok yönlü politik zenginlikleri olan birer mimari süreçten geçti pek çok mimarlık ve inşaat mühendisliği öğrencisi. Örneğin Ulucanlar Cezaevi fikir yarışmasını ele alacak olursak, geçmişte gündelik hayattaki yaşanmış hukuksuzluklar, tasarımsal bir şiirselliğe kanalize edilmiştir diyebiliriz. Bu yönü ile pratikteki politikanın eleştirisinin, teorik bir politik-etik düşünmesi ile sonuçlandığını söyleyebiliriz.

Yine Mimarlar Odası, Demokrasi İçin Mimarlar Platformu, “Başka Bir Dünya Mümkün” genel sloganının altında “**Başka Bir Mimarlık Mümkün**” sloganı ile de kendine özel bir yer açmaktadır. Bu ise kadın, çocuk, köylü, sömürülen insan, afet ya da savaş maduru gibi çeşitli toplum kesimlerine farklı kanallardan mimari hizmet götürülmesini, NGO'ların işbirliğini, ve diğer yandan da bu insanların sorunlarının topluma tanıtılmasını birarada içermektedir. Bu tür projelerden ilki 1995-96 yıllarında gerçekleştirilen Van Projesiydi. Talep Van'lı mimarlardan gelmişti. Hem bir araştırma yapılarak yoğun göç nedeni ile çadırlarda ve sözde-barınaklarda yaşayan göçmenler tespit edilmişti, hem de işleri var mı, sağlık durumları iyi mi, eğitim hizmeti alabiliyorlar mı anlayabilmek amacı ile bir araştırma düzenlenmişti. Bu projede pek çok meslekten gönüllüler Mimarlar Odası bünyesinde birleşmişler, çeşitli amaçları olan projeler üretmişlerdi. Sonuçta 258 tane konut tamamlanmış, ancak köylülere iş bulma, eğitim hizmeti götürme amaçlı projeler gerçekleştirilememişti. Bütün bu projeler söylemleri ile birlikte Van Dosyası isimli Türkçe ve İngilizce kitapta toplanmıştır.^x Van Projesi çok politik bir proje gibi görünmesine, ve sanki de teorik –şiirsel- politik hedefleri pratik politik hedeflerinden daha önemli izlenimi vermesine rağmen, pratik hedefleri ağır basan bir projedir. Ancak pratik politika ile ilişkisi kopuk bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Diğer bir deyişle, o günlerde Doğu Anadolu'da etkili olan politik gruplardan hiçbiri ile hiçbir tür bağlılık ya da ilişki geliştirilmemiştir. Bu açıdan bakıldığında, Van Projesi, teorik ve pratik politik içeriği zengin, ama pratikteki politikadan kopuk, ve bu türden politik-etik kararların alınıp uygulanmasını öngerektiren bir çalışmadı.

SONUÇ

Biri daha ölçülebilir, diğeri ise daha şiirsel olan iki politika kavramı tanımlanabilir. Bu ikilik politikanın pratiği ile uygulaması arasındaki farktan kaynaklanır, ve iki farklı etik yaklaşımın oluşmasına da neden olur: Biri oyunun kurallarına göre nasıl oynanacağını ifade eden etik ve hukuk, diğeri ise insani ilişkileri deneyim temelinde düzenleyen bir etik. Mimarlık teorisi bünyesinde üretilmiş olan politik-etik içerikli birkaç makalenin bu politika kavramları bağlamında tartışılması göstermiştir ki, politika kavramının ikili doğası genellikle gözardı edilmektedir. Öte yandan, TMMOB Mimarlar Odası, ve özellikle de Demokrasi İçin Mimarlar Platformu'nun eylem ve etkinlikleri, pratik ve teorik politika ve etik kavramları ile çok farklı biçimlerde örtüşecek kadar zengindir. Bu, teorik ve pratik politika kavramlarının kutupsal doğası ile teorik metinlerde karşılaştığımızdan daha kolay izah edilebilecek bir örtüşmedir. Bu bakımdan Mimarlar Odası Demokrasi İçin Mimarlar Platformunun pek çok eylem ve etkinlikleri, ütöpic olmayan "alternatif mimarlıklar" şeklinde ele alınabilirler.

Demokrasi için Mimarlar Platformu'nun politik-etik düzlemi, diğeri pek çok ülkedeki meslek kuruluşları gibi, sadece pratik bir politika ve etik kavramı ile sınırlandırılmamıştır. Ancak tümü ile şiirsel ve hiçbir pratik boyutu olmayan eylem ya da etkinliklere de yer verilmemektedir.

Deprem-afet, çocuk ve mimarlık, mimarlığın sosyal forumu

DİPNOTLAR

ⁱ Buna benzer bir ifadeye Spinoza'nın *Tractatus Politicus*'unda da rastlanılabilir.

ⁱⁱ Burada dinsel olmayan bir tinsellikten bahsediyoruz. İlgilenenler için Scholem, "Walter Benjamin ve Meleği" isimli makalesinde dostu W.Benjamin'i dindar olmamakla birlikte tinselliği yüksek bir kişi olarak tanımlamaktadır. Dellaloğlu, B.E., (Der.), (2005), *Benjamin*, İstanbul: Say Yayınları.

ⁱⁱⁱ Badiou, A., (2004) *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Metis Yayınları.

^{iv} Bu söz benim değil, ama kimin söylediğini de hatırlayamıyorum. Sanırım W.Benjamin idi.

^v Nesbitt, K. (Ed.), (1996) *Theorizing A New Agenda for Architecture- An Anthology of Architectural Theory 1965-1995*. NY: Princeton Architectural Press.

^{vi} Arendt, H., (2003) *Responsibility and Judgement*. NY: Schocken Books.

^{vii} Adorno, T. W., (1991) 'On Lyric Poetry and Society.' *Notes to Literature*. Vol.1. Trans: S. W. NicholSEN. NY: Columbia University Press. pp.37-54; Adorno, T. W., (1994) *Negative Dialectics*. Trans: E. B. Ashton. 2nd Print. NY: The Continuum Publishing Company.

^{viii} Türkiye'den on senedir uzak olmama rağmen Mimarlar Odası ile ilişkilerimi hep sürdürmeye çalıştım. Yine de buraya yazacaklarım kısıtlı gözlemlerimden kaynaklanmaktadır.

^{ix} Bu konuda, M. Pultar'ın bina ve etik içerikli makalelerine internette ulaşabilirsiniz.

^x Al, Y. (Ed.) (1998) *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk – Mimarlık*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.